

Nr 177.

Av herr **Lindhagen**, om anslag till upplysningsarbetet för freden.

Understöd från statsmakten till de folkliga fredsörelserna har varit en svårarbetad sak. Den kommer dock städse att uppföras på dagordningarna främst genom riksdagsmotioner, och på det sättet arbetar sig kravet fram så småningom i tidernas längd.

Beträffande beloppets storlek finns en mätsticka i anslaget till skytteörelsen. Att fredsörelsen har en lika stor betydelse för kultur som skytteörelsen kommer alltid att påstås. För närvarande är mångenstädes inom folkmeningen gällande såsom ett Guds ord, att minst lika stort belopp bör årligen utgå till fredsörelsen i landet som till det frivilliga skytteväsendet. I detta ögonblick således omkring en halv miljon kronor.

Hur fördelningen bör ske av det eventuellt beviljade beloppet är en rent politisk fråga. Detta bör sägas ut till förekommande av konstgjorda motiveringar. I riksdagen skola ju alla partiernas medlemmar delta i omröstningen och eventuellt även fördelningen. Interparlamentariska fredsgruppen, till vilken riksdagen överlätit större delen av sin utrikespolitik, består också av så gott som samtliga partiernas riksdagsmän, med undantag av kommunisterna, vilka ännu icke kommit dit.

Det är sålunda givet, att var och en röstar för bidrag till sådana fredsorganisationer, som någorlunda kunna antas motsvara den röstades inställning till fredsfrågan. Vidare ligger i sakens natur, vitsordat av erfarenheten, att de konservativa riktningarna komma härvid att dominera. De hava även enligt samma naturlag tämligen fullständigt lagt under sig interparlamentariska gruppens arbets- och utkomstmöjligheter.

En följd av denna situation har nästan blivit, att ju oförargligare en fredsörelse är, ju större utsikt har den att komma i åtanke till statsanslag. En av makten aktad fredsörelse måste med andra ord vara ganska »verklighetsfrämmande». »Europa älskar ej förändringar» såsom dess utrikespolitiska mentalitet en gång formulerades. Man kan ej begära att fru Europa och den europeiska överklassen, vilka fortfarande rida för rusthållet i fredsfrågan, skulle vilja gynna några äventyrligheter eller ens vilja debattera de förnämligaste fredspolitiska realiteterna. De enligt min mening resonabla fredsörelserna förstå åter, att ingenting avsevärt vinnes utan avsevärda förändringar.

Det lyckades således aldrig att vinna majoritet i riksdagen för ett anslag till freds- och skiljedomsföreningen under de tider, då detta var den enda

stående frågan. Den misstänktes nämligen för avrustningssympatier, vilket fortfarande ligger den i hög grad i fatet. På senare tider har den dessutom intresserat sig åtminstone i någon mån för ett världsspråk såsom ett fredens olivblad av första rang, för andra världsdela- ras raser rätt och många därmed sammanhängande spörsmål, som ropa i tiden på lösningar. Den europeiska överklassen anser, att sådana bemödanden böra överlämnas åt föraktet.

För en tid sedan inträffade emellertid något. Intellektualismen inom freds- och skiljedomsföreningen bröt sig ut och bildade ett litet fredsförbund, som en tid understundom markerade avståndstagande vid maktens sida från moderföreningens mera utpräglade ideal.

Emellertid ombildades fredsförbundet sedan till den svenska avdelningen av den nya unionen för folkförbundsföreningarna. Den nya sammanslutningen blev således en aktualitet i anslutning till de officiella bemödandena för folkförbundet.

Nu kom den första svenska propositionen om anslag till fredsrörelsen i form av en liten handtryckning åt den svenska länken i folkförbundsföreningarnas union. Därmed blev man ock i tillfälle att markera sin uppfattning om den stora folkliga fredsföreningens mindervärdighet.

När det i anledning av denna tilldragelse började pockas nerifrån på fortsättning fann regeringen på att begära en dusör till resestipendier åt ungt universitetsfolk för studier av folkförbundets organisation i Genève. Därigenom kunde knappast äventyras någon minskning i de svenska rustningarna och ännu mindre någon svensk utfyllnad i segermakternas avrustning i hjärtat av Europa, vilken den svenska regeringen måhända önskat upphävd.

Fortfarande pockades emellertid motionsvis på fortsättning med en slant även åt den folkliga fredsrörelsen. Nu började det bli för pinsamt för de socialdemokratiska och frisinnade ledamöterna i statsutskottet att ständigt behöva stå samman med högerpartierna i avslag å de sålunda väckta framställningarna. År 1929 slog man därför om, och nu skulle det bli ordentliga anslag till alla fredsorganisationer, det vill säga, åtminstone principiellt.

De äskade beloppen stego upp till 100,000 kronor, men för närvarande rör sig regeringen pliktskyldigast med ett normalbelopp å 32,000 kronor fastslaget av 1930 års riksdag. Att taga eget initiativ och gå fram med egna grundsatser kan man icke begära i en sådan fråga som denna av en svensk regering. Den är nämligen icke stark och kommer aldrig att bli det, förrän den söker skapa sig respekt genom egna grundsatser. Ty detta är det förnämsta i ett styrkeförhållande.

Nu ha vi således råkat fast i det ovannämnda 32,000 kronoranslaget. En ändring i detta stillastående kan som sagt endast komma från riksdagens majoritet eller med andra ord från vad de socialdemokratiska och frisinnade statsutskottsrepresentanterna hålla före.

Beträffande fördelningen av det äskade beloppet råder anarki. Det

förefaller emellertid som om den nuvarande regeringen ville ställa i utsikt precis samma anslag som förra året.

Lejonparten eller 15,000 kronor skall således gå till den nybildade informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete, som fick denna dusör direkt av förra riksdagen. Inom regeringen eller åtminstone diplomatiska kretsar i utrikesdepartementet har missnöje yppat sig över detta riksdagens beslut. Ett dylikt missnöje kan emellertid betraktas som en rekommendation för informationsbyrån eller med andra ord som en förnimmelse, att byrån ej med säkerhet kan förväntas bli oförarglig. Anslaget slog emellertid igenom under antagande, att den skulle möjliggöra en besparing för fredsföreningarna, som kunde få tillgång till ett gemensamt material. Det utlovades också att byrån skulle oväldigt bara ge informationer om fakta på begäran. Det vill säga, några villomeningar till folkens uppviglande mot det gamla systemet Europa skulle icke få förekomma. Det synes mig klart, att informationsbyrån nu måste få behålla sitt anslag helst förökadt, det må sedan gå hur det vill.

Regeringens egen fördelning förra året av återstoden av anslaget upptog naturligtvis främst 3,000 kronor åt resestipendier såsom en betryggande och för övrigt för all del även enligt min mening ingalunda onyttigt utgift.

Därnäst har den förra regeringen anslagit till svenska kommittén av världsförbundet för mellanfolkligt samförstånd genom kyrkosamfunden 4,000 kronor. Detta förbund, till vilket katolska kyrkan dock ej anslutit sig, innefattar gamla organisationer för uppbyggande av religionsutövning på grundvalen icke minst av fastslagna dogmer eller således i själva verket på vidskepelse. Kyrkosamfunden utgöra också särskilt i Europa en stark stödpoint för världsdelen och dess regeringsmakts konservatism och icke minst i militärväsende. Någon verklig folkförbrödring är väl i längden ganska otänkbar utan upphävande av kyrkosamfundens dogmbildningar. Den rena evangeliska läran exempelvis är dessutom på de flesta ledande händer på det klara med, att landet för närvarande behöver en välrustad härordning.

För min del har jag därför för några år sedan väckt en riksdagsmotion om ett övervägande av den för de flesta svenskar obekanta rena evangeliska lärans avskaffande och införandet i stället i landets styrelse av kristendom, en motion som väckte viss förståelse inom alla partier. Emellertid kan ju även ett kyrkoförbund göra skäl för ett anslag mot åtagande att hindra religionskrig och uppmana medlemmarna att var inom sin stad motverka krigsutbrott.

Ett anslag har ock givits Svenska föreningen för Nationernas förbund å 4,000 kronor. Detta är givetvis alldeles för litet, i fall föreningen skall utveckla sin verksamhet och försvara sin plats såsom den svenska länken i unionen av nationernas förbunds-föreningar. Föreningen har nu också nyligen i kanslichefen dr. Per Jacobsson fått en ordförande, som under många års tjänstgöring i Nationernas förbund fått en ingående känne-

dom om folkförbundets organisation och verksamhet. Den uppsökes också livligt i informationssyfte. Föreningen har begärt ett anslag hos regeringen å 8,000 kronor enligt specifikation. Detta bör rimligtvis minst beviljas.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, med den mest omfattande och om den svenska freds rörelsen mest förtjänta organisationen, åtnjöt förra året allenast 1,500 kronor, kvinnoförbundet för fred och frihet allenast 2,000 kronor, varjämte Vita bandet erhöll 1,000 kronor, Nationaltemplarorden 1,000 kronor och Skolornas fredsförening 500 kronor. Detta är icke några allvarliga anslag. Det är drickspengar, som knappast kunna göra någon glad. Freds rörelsen behöver som sagt samma anslag som det frivilliga skytteväsendet. Om detta för tillfället ej beviljas, böra de fredsorganisationer, som verkligt syssla med fredens politiska problem, erhålla ordentliga bidrag till belopp av minst 10,000 kronor för en var av huvudföreningarna och till de mindre i proportion därefter.

Om nu icke skäligen belopp beviljas, bör anslaget i första rummet tilldelas de verkliga fredsföreningarna, som direkt arbeta för framtidens politiska frigörelser.

Till detta må tilläggas en erinran om organisationen. Regeringen bör väl infordra framställningar från fredsorganisationerna om deras petita. Först därigenom kan regeringen bilda sig någon egen uppfattning om vad den bör begära av riksdagen, vilken också i sin ordning sålunda får någonting att hålla sig till. Nu konstaterar regeringen bara att »ingen omständighet inträffat», som kan föranleda ett förnuftigt och rättvist övervägande. I sanning en ganska bekväm statskonst.

På grund av vad sålunda anförts hemställes beträffande tredje huvudtiteln,

att riksdagen ville, under rubriken upplysningsarbetet för freden, för budgetåret 1931/1932:

1) anvisa ett extra anslag av enahanda storlek som må beviljas det frivilliga skytteväsendet;

2) eller — om detta ej bifalles ännu — anvisa ett extra anslag för ändamålet av 100,000 kronor;

3) uttala sig för att regeringen till varje höst inom viss termin infordrar ansökningar från vederbörande fredsorganisationer, som önska ifrågakomma till fredsanslag, så att regeringen i sin proposition och riksdagen i sitt beslut har något att rätta sig efter i sitt bedömande.

Stockholm den 22 januari 1931.

Carl Lindhagen.